

SAATCHI

EGYETEM

A SZEGEDI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LAPJA

XX. évfolyam

11. szám 1982. szept. 22.

Ára: 1.80

TANÉVNYITÓK

Szegedi Orvos- tudományi Egyetem

Szeptember 6-án tartotta tanévnyitó ünnepi ülését a Szegedi Orvostudományi Egyetem. Az ünnepségen — melyen megjelent Gyárfás Mihály, az MSZMP Csongrád megyei bizottságának titkára, Török József, a városi pártbizottság első titkára, Szabó G. László, a megyei, Prágai Tibor, a városi tanács elnökhelyettese, Bódi György, a megyei, Germáné Vastag Györgyi, a városi KISZ-bizottság titkára, valamint az Egészségügyi Minisztérium képviselőjében dr. Forgács Iván — dr. Cserhádi István tanszékvezető egyetemi tanár, az egyetem — tisztségében újabb három évre megbízott — rektorhelyettese mondott üdvözlő beszédet.

Ismertette az újonnan kinevezett egyetemi tanárokat, majd a docensek névsorát. Megemlékezett az egyetem elmúlt tanévben elhunyt dolgozóiról: dr. Jancsó Aranka professzoról, dr. Karácsonyi Péter adjunktusról, ifj. dr. Minker Emil, a kórbonctani intézet oktatójáról és dr. Tóth Erzsébet főorvosról.

A külföldi társintézményekkel fennálló együttműködésről szólva a rektorhelyettes elmondotta, hogy az egyetem számos oktatója vett részt tanulmányúton, illetve igen sok külföldi oktató látogatott a szegedi orvosegyetemre.

Gazdag lista készült az egyetem elmúlt évi kitüntetéséről. Dr. Cserhádi István nyújtotta át a tanévnyitó közgyűlésen dr. Kovács Gábor adjunktusnak az „A Szegedi Orvostudományi Egyetem Kibáló nevelője kitün-

tetést és az azzal járó jutalmat. Az Egyetemi Tanács által alapított „Jó tanuló — jó sportoló” vándordíjat idén Horváth Emese ötödéves és Mészáros Tibor negyedéves hallgatók kapták.

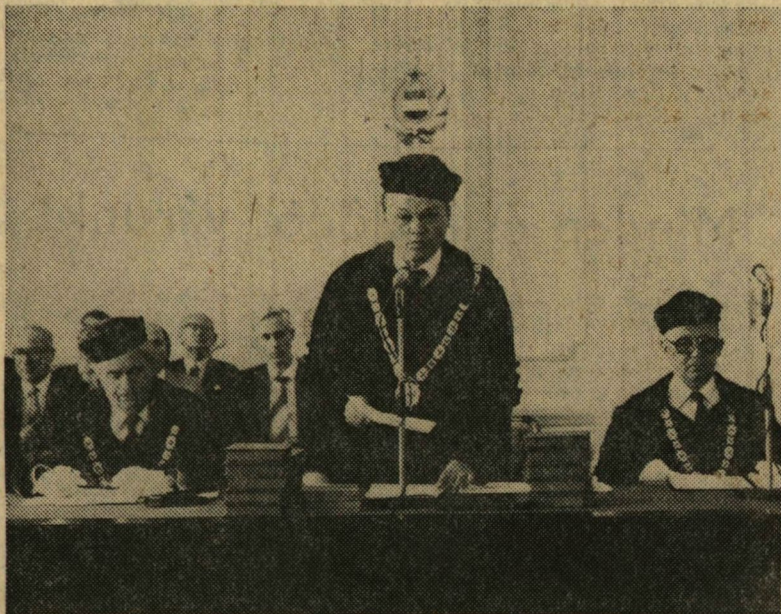
„Megható és megtisztelő kötelességemnek teszek eleget, amikor felkérem jubileumi diplomás kollégáinkat diplomájuk átvételére.” — jelentette be dr. Cserhádi István. Ezek után dr. Zsigmond Dezső orvos, Németh István és Popovics Ferenc gyógyszerész gyémántdiplomát vehetett át. Aranydiplomát kapott dr. Adam Gyula, dr. Baja József, dr. Balló János, dr. Bárdos László, dr. Kovács Andor, dr. Magán Klára, dr. Szederkényi József, dr. Szigethy Margit és dr. Vörös Aron orvosok, valamint dr. Flieg József, Gonda Pál, Kertész László, Szathmáry Jenő és dr. Vinkler Elemér gyógyszerész.

Az egyetem elsőéves hallgatóit Pávó Imre, a SZOTE ÁOK KISZ-bizottság titkára köszöntötte.

Az új tanévet megnyitó beszédében dr. Cserhádi István megnevezte az egyetem új létesítményeit, beszélt az orvos- és gyógyszerészképzés gondjairól, feladatairól, az egyetem további fejlesztési terveiről.

Szólta a rektorhelyettes az elsőévesekkel szembeni elvárásokról, s felhívta figyelmüket — a többi jelenlévő leendő orvosával együtt — választott hivatásuk felelősségére.

A SZOTE rektorhelyettese végül ünnepélyesen megnyitotta az egyetem 1982/83-as tanévét.

A tanévnyitó ülésen dr. Cserhádi István rektorhelyettes elnököl (Benyhe János felvétele)

Mennyit ér
a diploma? —
Mennyit ér
egy vita?

(1—3. oldal)

Szépirodalom

(4. oldal)

Olvasónk írja:
Mi válaszoljuk:

(5. oldal)

Falukutatás —
módszertan

(7. oldal)

Juhász Gyula
Tanárképző
Főiskola

Szeptember 4-én 110. tanévét kezdte ünnepélyes megnyitóval a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola a Vörös Csillag Filmszínházban. A megjelent hallgatók, tanárok és vendégek köszöntése után dr. Szendrei János főigazgató mondott ünnepi beszédet. Elmondta, hogy idén 719-en jelentkeztek a nappali és 560-an a levelező tagozatra. Ebből 417 illetve 231 tanárjelölt vehet részt az évnnyitón.

Dr. Szendrei János beszédében hangsúlyozta, hogy a soron következő feladatok között is az élen áll az adott szellemi kapacitás jobb kihasználása. Ezt segítő szorosabb kapcsolatot szeretnének kialakítani — az oktatás, áthallgatás lehetőségeinek bővítésével — a JATE Természettudományi és Bölcsészettudományi Karával. Idei feladat még megünnepelni a főiskola névadójának, „a legszegedibb magyar poéta” születésének 100. évfordulóját.

A főigazgató beszédét az elsőévesek esküje követte, majd a nyugdíjas pedagógusok köszöntése. 65 évvel ezelőtt vehette át diplomáját Hevesi Zoltánné, ezért vasoklevéllel jutalmazták. 14-en kaptak gyémánt oklevelet és 6-an arany oklevelet.

A tanévnyitó ünnepségen jelentették be a személyi változásokat is. Főigazgató-helyettesi megbízást kapott Rozgonyiné dr. Molnár Emma főiskolai docens. Hézsó Ferenc főiskolai docenst a Rajz-Művészettörténet tanszék vezetésével bízták meg. Tanszékvezetői megbízatást kapott még Gyetvai György főiskolai docens (Testnevelési Tanszék) és dr. Klein Sándor főiskolai docens (Pszichológiai Tanszék). Főiskolai tanári kinevezést kapott dr. Mihálka György (Ének-zene Tanszék), főiskolai docens lett Bokányi Dezsőné dr. (Orosz Nyelv- és Irodalom Tanszék), Szathmáry Györgyi (Rajz Tanszék) és dr. Kovács Zoltán (Történettudományi Tanszék). Adjunktusnak nevezték ki dr. Bácskai Erzsébetet. A Pszichológiai Tanszéken dr. Homor Gézát a Biológiai Tanszéken Lázár Zsoltát az Ének-zene tanszéken, Oláh Jánost a Neveléstudományi Tanszéken valamint dr. Galgóczi Lászlót és dr. Nagy Jánost a nyelvészeti csoport munkatársait.

Mennyit ér
a diploma?

Elkezdődött az új tanév! A golyák most az „öregek” tanácsaira, s a tanárok intelmeire figyelnek. A félévüket sikeresen zárók az újabb feladatok elvégzésére készülődnek, vagy éppen a nyári szünet áradalmait heverik ki. A végzősök pedig már az iskola falain túlra is pillantanak. Szívesen hallgatják a frissen végzetek beszámolóit az elhelyezkedésükről, benyomásaikat az első munkahelyről, az első „storykat”, hiszen ők már közvetlen jövőjük alakításához kaphatnak információkat, útmutatásokat.

Úgy gondolom, hogy elsősorban őket érinti-érdeklí az a vita, amely a fenti címmel a nyáron több mint 2 hónapig — 26 felszólaló volt — a Délmagyarország hasábjain zajlott. A vitában résztvevők egy részének hozzászólásaihoz kérdéseket tettünk fel, s ennek alapján idézünk az interpellációkból. Azzal a szándékkal, hogy egyrészt izelítőt adjunk e spontán kialakult fórum hangulatából, másrészt valóságghű képet adjunk elsősorban a fiatal

diplomásokról helyzetéről, ennek társadalmi megítéléséről, a mai főiskolások, egyetemisták jövőjéről.

● Önök szerint mit jelent, mennyit ér ma a diploma? „Münnich Ferenc” brigád, a Magyar Népköztársaság kétszeres Kiváló Brigádja (Közlajkutató Vállalat): — A diploma lényegében forma, egyfajta jogosítvány, valamilyen tevékenységhez amelynek kezdetekor csupán az alaptudást feltételezhetjük, még a legnagyobb talentum esetében is. Eszköz, amely elősegítheti — ha okosan és jól használjuk — az egyén és a társadalom boldogulását. A diplomát sajnos sokan célként és az érvényesülés egyedüli lehetőségeként fogják fel.

Bódi György (a KISZ Csongrád megyei Bizottságának első titkára): A diploma az állam, a család, a pedagógus és a hallgató közös erőfeszítésének eredménye. megszerzésének lehetőség, kötelesség, kötelezettség is.

Barát Erzsébet (középiskolai tanár) (Folytatás a 3. oldalon.)

József Attila
Tudományegyetem

Szeptember 14-én, az egyetem Központi épületének aulájában tartották meg a JATE tanévnyitó közgyűlést, melyen megjelent Knopp András, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese, dr. Koncz János, a megyei pártbizottság titkára, dr. Székely Sándor, a városi pártbizottság titkára, Szabó Sándor, a megyei tanács elnöke, Papp Gyula, a városi tanács elnöke és Novák Halász Anna a városi KISZ-bizottság első titkára. A közgyűlésen részt vettek a társintézmények képviselői is.

Dr. Krajók Gyula rektorhelyettes köszöntő szavait követően Kocsog András, a Művelődési Minisztérium államtitkára szólalt fel. A minisztérium nevében üdvözölte az egybegyűlteket, s hivatalosan is bejelentette az egyetem vezetésében beállított változást, s gratulált dr. Kristó Gyulának rektori megbízatásához. Majd köszönetét és jókívánságait fejezték ki dr. Antalffy Györgynek, aki az utóbbi hat évben ellátta a rektori teendőket.

Ünnepi beszédében dr. Kristó Gyula — a tanévnyitók hagyományához hűen — visszatekinthet az elmúlt időszakra, s vázolta az 1982/83-as tanévben megoldandó feladatokat.

Az elmúlt tanévben, mondotta az új rektor a munka a korábban kialakított tervek szerint haladt, ugyanakkor voltak nehézségek is. Az egyetemre jelentkezők száma az elmúlt években csökkent, különösen rossz a helyzet a Természettudományi karon, ahol ebben az évben is pótlékvételt kellett tartani. Továbbra is elképesztően magas a heti órák száma, s ez nincs összhangban az egyetem önálló munkára, kutatásra is nevelő feladatának szükségességével. Visszatekinve az elmúlt tanév intézkedéseire, dr. Kristó Gyula elmondta, hogy megteremtették a lehetőségeit az áthallgatásokra, bevezették az V. éves tanár szakos hallgatók külső tanítási gyakorlatát, felújították a tanári továbbképzés rendszerét. Sajnos, az ifjúsági parlamenteken felvetett, a jegyzetekre vonatkozó hallgatói igényeket még nem sikerült kielégíteni.

A nemzetközi kapcsolatok terén az egyetem eredményesen ápolja a már hagyománnyal rendelkező testvéregyetemi együttműködést, s az elmúlt tanévben sikerült felvenni a kapcsolatot a híres göttingeni egyetemmel is.

Az elmúlt év eseményei közé tartozott a Collegium Artium és Polytechnikum 25. éves fennállásának megünnepelése. Kialakították a kollégiumok új szervezeti és működési szabályzatát, s a diákok elhelyezésének gondjával kapcsolatban megjegyezte a rektor, hogy, sajnos, az új, 400 fős kollégium építésének ügye egyre húzódik. Sainálatos az is, hogy a Központi Könyvtár rak-tárgondjait nem sikerült megoldani.

Az egyetem e tanévi feladatait

sorra véve dr. Kristó Gyula elmondta, hogy a magyar felsőoktatás távlati fejlesztési koncepciójának kidolgozásában részt vesz a JATE is. E fejlesztési tervben érvényt kell szerezni a differenciáltság irányába mutató szempontoknak, a felsőoktatással szemben támasztott követelmény az, hogy szakmailag megalapozott, ugyanakkor nyitott, a kezdeményezéseket támogató legyen. Az egyetemen változatlanul tovább kell fejleszteni az intézményi demokratizmust, s rendszeressé kell tenni a közvetlen demokratikus tanácsadó testületek munkáját. A tanszékek az intézményi demokratizmusnak mintegy alapszárnyai, a jövőben műhelyekké kell hogy váljanak, megőrizve nyitottságukat. Felhívta a rektor a figyelmet arra is, hogy tovább kell javítani a kétoldalú véleményezői rendszer hatékonyságát. Hangsúlyozta, hogy az ún. KISZ-jogosítványok biztosítják az ifjúsági mozgalom képviselőinek egyenrangú partnerként való részvételét az egyetemi életben, ezeket a kereteket azonban tartalommal kell megtölteni. Az egyetem belső demokratizmusának alakulása tette szükségessé a Szervezeti és Működési szabályzat módosítását. Az „intézetesítést”, mondotta a rektor, a fokozatosság elvének legmesszebbmenőbb figyelembe vételével folytatják. Fontos feladat a tantervek korszerűsítésének további munkája, s hatékony lépéseket kell tenni a tanulmányi segédanyagokkal való ellátottság javításához. Halaszthatatlan feladat a tanulmányi és vizsgaszabályzat megújítása.

A tudományos munkával kapcsolatban hangsúlyozta a rektor, hogy hosszabb távon közelíteni kell egymáshoz a kisdoktori és a nagydoktori köveleményeit. Az idei tanévben Szegeden rendezik meg az országos tudományos diákköri konferencia természettudományi szekciójának üléseit. Szólt még a rektor a diákszociális helyzet javításának szükségességéről, az oktatói bérezés gondjáról.

Külön üdvözölte a rektor az elsőéves hallgatókat. Az idei tanévben a nappali tagozaton 437, a levelezőn 288 újonnan felvett hallgató kezdti meg tanulmányait az egyetemen.

A tanévnyitó közgyűlés befejezéséig dr. Kristó Gyula oklevelet adott át az egyetem 60, illetve 50 évvel ezelőtt végzett hallgatóinak. Gyémántdiplomát kapott dr. Tahy Jenő és dr. Hunyadi János. Aranydiplomát dr. Urbán Jánosné, Juhász Antal, Devich Andor, Jeges Károly, Danczkai Győző, Tajthy Kálmánné dr. Szontagh Lajos, dr. Szabó József dr. Ritter Miklós, dr. Lengyel János, dr. Kovács Gyula, dr. Karamán Ferenc, dr. Györgyi Béla, dr. Gosztolnyai Pál, dr. Füst Molnár Anna, dr. Dalló Gyula, dr. Botka Sándor, dr. Borács Miklós és dr. Balázs István.

Mernyit ér a diploma?

(Folytatás az 1. oldalról.)

nár): Az én számomra ez az okirat — túlzás nélkül mondhatom — szinte egész eddigi életemet jelenti. Ez a dokumentum tanuskodik tizenhét év tisztességes, kitartó munkájáról. A társadalom számára nem több egy darab papírnál, melynek a munkavállalási szerződés megfelelő rovatába beírandó száma van. Leendő munkahelyemen ugyanis nem kíváncsiak a diplomámra, csak arra kértek, hogy levélben (!) küldjem el a számát a szerződés megkötéséhez. Mint ahogy arra sem voltak kíváncsiak, milyen továbbtanulási terveim vannak, mi a szakdolgozatom tárgya.

Dr. Füz Ferenc (okleveles gépészmérnök): A közvélemény szerint az a diploma, amelyik a vagyongyűjtés esélyeit növeli, értékes, az viszont, amelyik társadalmilag fontos munkával sem éri el a közepesen képzett szakmunkás jövedelmi szintjét, a társadalom egyre jobban leértékeli. Az utóbbira példa a pedagógusok — és az utóbbi tíz évben — a mérnökök helyzete.

Hódi Lajos (közgazda): Minden diploma annyit ér, amennyit a diplomás ember. A diploma ugyanis csak lehetőség! Egyedül semmire sem jogosít, de megszerzése közben olyan tudásanyag sajátítható el, amelyvel a kiválasztott pályán elindulva mind az egyének, mind a társadalomnak hasznos tevékenységet lehet folytatni.

Sisák István (közgazda): Tudom, hogy a számokat, adatokat sokan nem szeretik, mégis egy számmal kell kezdeni a dolgot. Az első kérdés szerintem nem is az, hogy mennyit ér a diploma, hanem az, hogy egyáltalán mennyit ér egy ember? Harald Morowitz, amerikai biokémikus szerint egy átlagos ember 14—15 millió nyugatnémet márkát ér, ami megközelítően 200 millió forintot jelent... Becslésem szerint a diploma legalább öt-tízszeresére növeli az ember alkotóképességét az átlaghoz képest. Tehát egyszerű számítással alapján megállapítható, hogy egy diploma átlagosan 1,3 milliárd forintot ér... 100 ezer diplomás munkájának hasznosítása révén 130 ezer milliárd forint értéket realizálhatunk, ami például Magyarországon évi nemzeti jövedelméhez képest fantasztikus nagy összeg. Ez az érték a 100 ezer diplomás teljes életművére vonatkozik... a jelenlegi szervezeti, intézményi rendszer nem alkalmas ilyen óriási erőforrások kezelésére, hasznosítására.

● **Tapasztalatok, vélemények szerint milyen ma a pályakezdő diplomások helyzete?**

Tanács István (DM munkatárs): A munkaügyi osztály adatai szerint egy átlagos, csaknem másfél millióért kiképzett, felsőfokú végzettséggel pályakezdő Csongrád megyében 2 ezer 885 forint munkabérral rendelkezett 1981-ben. Ebből kellett albérltet fizetnie, családát alapítani, gyermekeket nevelnie, lakásra gyűjtenie. Emlékeztetőül: a Központi Statisztikai Hivatal által bejelentett adatok szerint Magyarországon a munkások és alkalmazottak havi átlagbére 1981-ben 4 ezer 720 Ft volt.

Bódi György: A diploma kézhezvételének napján minden szociális támogatás megszűnik, egyedüli jövedelemforrás a pályakezdő bére. Jól tudom, hogy újabb összegeket szociális juttatásokra nem áldozhatunk, mert nincs miből. De ezen a gyakorlaton, hogy minden állami támogatás éppen akkor szűnik meg, amikor a pályakezdőnek legnagyobb szüksége lenne rá, érdemes elgondolkozni, s talán — meglevő lehetőségeinken belül — a támogatást átcsoportosítani.

Bárá Erzsébet: Néhány napja mondhatok magamnak egy magyar—angol szakos tanári diplomát s máris keserű tapasztalatokra tettem szert... Ma Magyarországon én, mint nyelvész, akkor végeztem akkor keresem a legkevesebbet — s szinte a legtöbb, a legfeljebb juttatásos munkával — ha oda megyek, amire képzettségem elsősorban feljogosít: középiskolai tanárként. Ráadásul ez is megváltó változik. A legkevesebb nem csatlakoztak a budapesti tanács fizetéselemzéséhez a kezdők minimális bérét 3 ezer 200 forintban állapították meg), s ahol ezt meg is tették, mint Csongrád megyében, ott sem csatlakoztak a határozat második feléhez, melynek értelmében a jeles rendűek 200 forinttal magasabb kezdő bért kapnak. Az ös-

szeg önmagában nem jelentős de a mögöttes meghúzódo szemlélet annál inkább dicsérendő. Arról nem is beszélve, hogy egy év elteltével a szokásos emelés a pályán 100 forint szokott lenni, mely szerintem még a forint romlását sem egyenlíti ki. Fizetésem 2 ezer 700 Ft lesz. Ez kétezer forinttal kevesebb az országos átlagkeresetnél, s már indulásnál 500 Ft lemaradást jelent szerencsésebb kezdő társaimmal szemben, s ötszáz forinttal kevesebb a KISZ KB által megállapított 3 ezer 200 forintos jövedelemnél is, melyre egy egyetemistának, ha nem a szüleinél lakik, szüksége van — ezt az új ösztöndíjrendszer kidolgozásakor állapították meg. Ebből a fizetésből nem lehet élni, csak a munkaerőmet éppen hogy újrateremteti. Ugyanis lakásom nincs, a szüelim máshol élnek, így albérltetbe kényszerülök 1600 Ft ellenében. S ez csak egy bútorozott szoba. A fennmaradó összeg az étkezésemre elég csupán. Az ember élete pedig, akárhogy is nézem, több kellene legyen a pusztán vegetálásnál! De egy szövetkezeti lakás mégiscsak 10—12 ezer forintba kerül négyzetméterenként. Tanács-lakásra nem vagyok jogosult, igaz, arra is sokat kellene várni. Ha csak a fizetésemből akarok megélni, jól felkészültem, színvonalas órákat adni, akkor tíz éven belül nem várhatok semmiféle jobbulást ezen a téren. Hacsak nem vállalom el mindenféle különórát, magántanítványt, s öltöm bele energiámat — s tekintem munkahelyemet pihenésnek, a gimnáziumot a nyugdíjhoz szükséges rosznak.

Dr. Huszka Tibor (az Élelmiszeripari Főiskola tanára, főigazgató-helyettes): A pályakezdés éveit igen nehéz szakaszt jelentenek bármely felsőoktatási intézményben végzett szakember számára, mert a választott pályára gyakorlati feladatainak elsajátítása a 15—17 éves oktatási intézményi légkörből új közegbe való áttérés általában egybeesik a családalapítási gondokkal (lakás, gyerek stb.), sőt a katonai szolgálat letöltésével. Ezek a problémákön átvezetnek a kezdő fiatalot a vállalati kollektíva képes csak. Az úgynevezett „gyakornoki” idő alatt a vállalati vezetői megismerhetik az új kollégát és adottságainak, képességeinek, valamint a vállalati érdekének megfelelő végleges munkakör meghatározása számára jó munkahelyi közérzetet alakíthat ki.

Dr. Horváth Károly (a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa Ifjúsági Bizottságának vezetője): A pályakezdő tanárok, jogászok, orvosok stb. támogatása, egzisztenciájuk megteremtésének segítése továbbra is a szülői segítség függvénye.

Dr. Perényi János (a Déli Miskolc Szakközépiskola igazgatója): Valamennyi értelmiségi szakmára jellemző, hogy a pályakezdők keveset keresnek. A közölt számok alapján fölmerül az emberben: hogyan lehet ebből egyáltalán megélni? Nos egyféleképpen: a pályakezdő értelmiségi már tanulmányait is csak szülei nagy anyagi áldozatával tudja elvégezni. Amikor munkába áll, további anyagi segítségre van szüksége, talán még egy évtizedig is. Nemcsak a munkabérek, hanem bizonyos szociál-politikai juttatások lakáshoz jutás — is a fizikai munkát végzőket juttatják előnyhöz. Mindennek következménye, hogy akinek a szülei nem bírák anyagiakkal vagy nem vállalkozó gyermekek támogatását, az vagy nem is szerez felsőfokú képesítést, vagy ha meg is szerezte a diplomát, inkább vállal fizikai munkát, vagy hátat fordít a pályának, hogy egzisztenciáját meg tudja alapozni.

● **Mi a véleményük a pályát elhagyó diplomásokról?**

„Münich Ferenc” brigád: Az ember — így mi is — hajlamos arra, hogy ne a diplomát becsülje, hanem a mögöttes levő emberiséget, tudást, alkotóképességet, szóval a tartalmat. Az ilyen ember előt levezessük a kalapunkat. De az olyat, aki az egyetem évetét szenvedésnek tartja, vagy diplomás adminisztrátorként, esetleg kútkézelőként teszi talonba a diplomáját és boldogulását a társadalomtól kéri számon — nagyon sajnáljuk — de becsülni nincs okunk.

Dr. Füz Ferenc: Természetesen a virágtermesztés a főlázás, a nutriatíonésztés, káparúsítás, taxivetés, pecsenyészés mind hasznos tevékenység, de olyan nívót szerkezetű gazdasággal

rendelkező kis országnak, mint Magyarország, ahol a termelési tényezők tekintetében egyedüli tartalékunk csak a nagy értékű eleven munka produktumában van, nem szabadna előfordulnia, hogy okleveles mérnökök a fentiekkel foglalkozzanak.

Dr. Perényi János: Azt szokták mondani, felelőtlen, aki diplomával a zsebében elmegy benzinkutatsnak, vagy a nagyvásártelepre rakodni. En azt gondolom, igen azért megy el, mert nagyon is felelősen gondolja végig maga és családja sorsát, lehetőségeit. Mint műszaki szakközépiskola igazgatójának, feladataim közé tartozik, hogy a legjobb képességű növendékeinket a műszaki értelmiségi pályákra ösztönözzem. Meg kell mondanom, egyre nehezebben sikerül. Nemrégiben volt egy tanítványom. Szülei mindketten vezető beosztásban dolgozó műszaki értelmiségi, a gyereknek tehát közvetlen tapasztalatai voltak a rá váró lehetőségekről. És talán éppen ezért tudatosan elhatározta, hogy segédmunkás lesz! Hosszú viták után végül is hátat fordított az iskolának. Azzal érvelt, ő egy nyári fizikai munkával, minden szakképzettség nélkül annyit keresett, mint a szülei hosszú évek után, felelős beosztásban, hatalmas mennyiségű felhalmozott tudással. Ő úgy szeretne volna kezdeni az életét, hogy ne legyen hátrányban. E mostani pénzcentrikus világban a szülőknek és az iskolának igen nehéz nevelni a fiatalokat. Hiszen mivel érvelhet az ember, ha nem akarja hogy megmosolyogják? Azt tanácsolom hát a gyerekeknek: igaz, hogy a mostani értékrend olyan, amilyen, de biztosan nem marad örökre így. Aki megszerezte a diplomát, az még elmehet utána benzinkutatsnak, disznót, birkát hizlalni, főlázni, zöldsegeskófához, kőművesmesterhez anyagmozgatónak. De ott a papír a fiókjában, s bármikor előveheti, ha a tudásnak egyszer lesz akkora becsülete, amekkora egy modern ipari társadalomban meg kell hogy illesse.

● **Milyen megoldást látnak önk a pályakezdő diplomások helyzetének javítására?**

Hódi Lajos: A szellemi alkotómunka jelentősége napjainkban tapasztalható növekedésének megfelelően változtatni kell értékrendjeinkben. A társadalom jelenleg nincs abban a helyzetben, hogy e rétegnek jelentős módon emelkedjék a jövedelme. Ezért a kiemelkedő teljesítményeket kell fokozatosan nagyobb anyagi és erkölcsi megbecsülésben részesíteni, a pályakezdő értelmiségi jövedelmét növelni.

Dr. Füz Ferenc: Számolnunk kell azzal is, hogy az ember, aki reális szükségleteinek kielégítése végett kényszerül rá magánvagyonának gyarapítására, fokozatosan, tudatlag is deformálódik. Élete sikerélményeiben mind nagyobb szerepet kapnak az összecszerűen kifejezhető sikerek, a jól sikerült vagyongyarapítási akciók, s elhalványodik léte és tevékenysége értelmének másik oldala: a társadalmi hasznosság. Az ember, akit a vagyongyűjtésre kényszerített világ végül is öltözködésének, vendéglátásának, nyaralójának, kocsijának megléte vagy nem léte, egyszerű vagy fényűző színvonalán alapján értékeli, végül maga is ezen jegyek alapján ítéli meg önmagát, és „színvonalsszédeltgővé” válik: többet akar mutatni, mint amennyi telik tőle. Emiatt szocialista társadalmunk legfontosabb feladata kidolgozni saját életmód-stratégiáját, ezt a széles körben tudatosítani, és a végrehajtását megkezdni az életideál torzulási folyamatának meredek szakasza előtt.

Becsei Sándor (a Taurus Gyár munkása): Mint munkás tévkvént elismerem, egyes értelmiségi pályák anyagi elismerése elmaradt a társadalmi hasznosságához mérten. Ez azonban nem az összes magyar értelmiséget jelenti. Az ilyen egyenlőtlenségeket meg kell szüntetni. Nem a munkások vagy parasztok ellenében, de az egész társadalom hasznára.

Bódi György: A megoldás kulcsa mindenekelőtt a párt-, állami és társadalmi szervek kezében van. Ezért is áll szándékában felelős pártszerveknek a jövőben megvizsgálni a pályakezdő értelmiség munkába állásának családalapításával, egzisztenciális gondjaival kapcsolatos kérdéseit.

Összeállította:
BAGÓ JÓZSEF

Mennyit ér egy vita?

A Délmagyarország hasábjain, május 29-től több mint két hónapig dült a vita, hogy mennyit ér a diploma? Ebben a nyilvánosság előtt folyó „üteváltásban” ringbe léphettek fiatalok és öregek, diplomások és diplomán kívüliek, okosak, okoskodók és kiokítók, boldogok és boldogtalanok; itt fejtbe kólinthattak az adatok és (az asztalra) csaphattak a „munkanéküli” középiskolai tanár is.

Témája — mint ennek az írásnak is — egy társadalmi értékrend torzulása, ami valószínűleg átmeneti társadalmunk ellentmondása. A torulás abban áll, hogy a társadalmi megbecsülésnek anyagi és erkölcsi energiái nem megfelelő mértékben jutnak el a diplomásokhoz, akik így — többnyire — hátrányos helyzetben éreztetik magukat, elsősorban az induláskor, de sokszor 40—45 éves korukig is. A vitázók igen sokféle diploma értékéről beszéltek, nekünk viszont — a lap vállalt profiljának megfelelően — a JATE-n, a SZOTE-n és a Tanárképző Főiskolán megszerezhető diploma értékéről, használhatóságáról kellene elgondolkodnunk. Annál is inkább, mert a felsorolt intézmények hallgatói között túlsúlyban lévő tanárjelöltek helyzete ígérkezik a legproblematikusabbnak.

Képzés és túlképzés

A képzés kérdése egy az egyetemi városokra jellemző gondot és egy országos problémát vet föl. Szegeden ugyanis látszólag túlképzés van, a diploma itt keveset ér, hiszen a városban végzetek kínálata válogatásra is ad lehetőségeket a kereslet részéről. De ez jellemzi Budapestet, Debrecen, Pécsét és a többi felsőoktatási intézményekkel rendelkező nagyvárost is.

Elhangzott olyan javaslat, hogy a friss diplomát a fiatal értelmiségi csak akkor kapja meg, ha azzal a világgal végére is elmegy, hiszen eddig az „állam” tartotta el, most már rajta a sor... Más véleménynyilvánítók is a diplomások munkahelyre irányítását indítványozták, de úgy, hogy a személyi szabadságon ne essen csorba. E két fontos szempont — miszerint a legelgűgottabb településre is jusson orvos, tanár, gyógyszerész, és hogy az, aki oda megy, ne kényszerből tegye ezt — találkozását csak az átlagosnál magasabb anyagi juttatás vagy a sokat emlegetett, de meglehetősen absztrakt öntudat indukálhatja.

Az országos probléma sem csekélyebb ennél: „Arra képez-e a felsőoktatás, amire a gyakorlatnak szüksége van?” (Tanács István a vitaindítóban) A vita majd minden résztvevője sietett elmondani azt, hogy a diplomások általában nem vértéződnék föl iskoláikban megfelelő gyakorlati ismerettel (ez még az oly erős intézményben megröbált műegyetemistákra is jellemző), de elméleti tudásuk sem felel meg a szakma követelményeinek. A legnagyobb dilemma előtt az egyetemi végzettségű fiatal tanárok állnak: A hálózobaellenőrzés vagy a katedra között úgy választhatnak, hogy az előbbire sokkal nagyobb az esélyük. Ha végignézzük a végzősök számára meghirdetett pályázatok, legnagyobb számban kollégiumi nevelőtanári állásokat meghirdető felhívásokat olvashatunk. A közép- és általános iskolai kollégiumok, kollégiumi férőhelyek számának gyarapodásával egyre fokozottabb az igény nevelőtanárookra. De nem túlképzés-e, ha tudományegyetemet végzett diplomások százai csupán szaktudásuknak egy részét állítják munkába?

Egy idén végzett bölcsész, Bárá Erzsébet szerint teljesen jogos a végzősök elvárása, hogy a megszerzett legűjabb szakmai ismereteket a katedrán szerzetté alkalmazni s nem a hálózobák esti ellenőrzésénél.” A megoldás talán az lehet, hogy az egyetemeken vagy még inkább a főiskolákon külön szakon (lásd pedagógia) vagy speciális képzés útján foglalkozzanak azokkal, akik a kollégiumokban fognak dolgozni.

De alkalmanként nem csak a tanári diploma kihasználtsága áll ezen az alacsony fokon. Csongrád megyében tudományegyetemi végzettségű kezdőink 11 százaléka képzettségétől eltérő munkakörben dolgozik, s ez alacsonyabb az országos átlagnál. Nemrég a televízióban láthattunk riportot a programozó matematikusok munkahelyén belüli munkanélküliségről. Hallhattunk olyan prog-

mozéról, aki 8 éves munkaviszonya alatt egyetlen önálló programot sem készített, és mindezt olyan munkahelyen, ahol a vezetők ezen a területen nem szakemberek.

Sok szellemi energia vész kárba a vezetők szűk látókörűsége miatt. A nyáron dr. Kornides Mihálytól, az MSZMP KB osztályvezetőjétől egy szegedi előadásán hallhattuk, hogy az ország termelőszövetkezeteiben például alig 30 biológus és több mint 500 jogász áll alkalmazásban. Tehát a vezetők a mára, serrmint az anyagi föllendülést ígérő jövőre gondolnak, amikor inkább egy jogászt, mint egy a mezőgazdaságban is hasznosítható szakembert szerződtetnek. De a sort lehetne folytatni...

Bérek és jövedelem

Erről a kérdéstről mindennél többet mondanak Tanács István szavai: „Arra a kérdésre, az anyagiak szempontjából megéri-e tanulni kiábrándító választ ad a következő összehasonlító adat: a pályakezdő fizetésének átlaga mindössze 46 Ft-tal haladja meg a középfokú képesítést szerzettét. Ráadásul 3—5 évvel később, 21—24 éves korukban kapják kézhez fizetésüket. (Nem beszélve a hallgatók igen nagy tömegéről, akik nem elsőre hanem másodikra, harmadszorra, sokadszorra produkáltak sikeres főlveteli vizsgát és még számolnunk kell az évhalasztók évismétőlök elég nagy csoportjával is. — D. I.) Mondhatná valaki: ezután azonban gyorsabban emelkedik a fizetésük. Nos, a munkaügyi osztály számítása szerint az átlagkeresetek is csak a 30. életév táján érik utól a fizikai dolgozókat, az úgynevezett életjövedelmek — a munkába állástól keresett pénz összege viszont csak — 41 éves korban haladja meg a fizikai dolgozókéét.”

Ennél már csak a Bagó József által érthetően nem közölt vélemény megdöbentőbb: a diplomások kicsinyke öntudatuk miatt háborognak, ahelyett, hogy többet tördődnének önképzésükkel, feladataikkal. A Szervezési- és Vezetési Tudományos Társaság Fiatalok Bizottsága elnöke, Jakab István is — nem az elvont öntudatot, hanem a folyamatos tanulást téve a középpontba — azon tündökli: „Önképzés hiányában mit ér a diploma?” De elfelejti megkérdezni, hogy ki és hogyan premizálja ezt az elhanyagolhatóan folyamatot? Lesz-e kedve, ereje, ambíciója a fiatal és anyagiilag alacsony szinten támogatott diplomásoknak továbbképeznie önmagát? Egyáltalán: ez a vita kiált-e megoldást e komoly problémára fölloldására?

Itt idézzük dr. Horváth Károly (a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa Ifjúsági Bizottságának vezetője) egyik gondolatát: „A pályakezdő tanárok, jogászok, orvosok stb. támogatása, egzisztenciájuk megteremtésének segítése továbbra is a szülői segítség függvénye.” Vajon egészséges-e hogy a pályakezdés terheinek nem elhanyagolható része egy társadalomban — ilyen módon — a nyugdíjhoz közel állók vagy éppen a nyugdíjasok vállán nyugszik?

Megoldások, lehetőségek

„Véleményem szerint az elsőéves fiatalal olyan szerződést kellene kötnie a munkahelyeknek, amellyel behozhatná hasonló korú nem diplomás társait anyagiakban, sőt kedvezőbb helyzetet is teremtené számára. Pl.: Magasabb ösztöndíj, belátható időn belül lakáshoz juttatás, vezetői beosztás stb. A munkahely káderként tekintene a tanuló fiatalra, aki esetleg nvári gyakorlatát is itt töltene, ismerkedne leendő munkatársaival és beosztot'aival” írja dr. Horváth Károly.

Ezt az igen egyszerű ötletet talán úgy lehetne finomítani, hogy nem csak az elsőévesek, hanem a második-harmadévesek is köthetnének hasonló előszerződést, figyelembe véve az egyetemi évek alatt kialakult igényeket, hallgatói elképzeléseket.

Több — általunk értékesnek ítélt, tehát a leendő gyakorlatra változtatással ható — megoldási lehetőséget a többi 25 felszólaló csak töredékesen adott ha adott. (Lásd fentebb Bagó József „intertüját”.)

Szóval: mennyit ér egy vita? Valószínűleg annyit, amennyit a gyakorlat profilja belőle. A mi sorsunkat befolyásoló gyakorlat.

D. I.